

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий центр «Інститут біології та медицини»

Кафедра біології рослин

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДЕНДРОЛОГІЯ**

(повна назва навчальної дисципліни)

для студентів

галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»
(шифр і назва)
спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»
(шифр і назва спеціальності)
освітній рівень бакалавр
(молодший бакалавр, бакалавр, магістр)
освітня програма Ландшафтний дизайн та озеленення
(назва освітньої програми)
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Юрій КЛИМЕНКО

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник(и):

Юрій КЛИМЕНКО, д.с.-г.н, старший науковий співробітник

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри біології рослин

(підпис)

(Наталія ТАРАН)

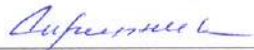
(прізвище та ініціали)

Протокол № 18 від «19» травня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією ННЦ «Інститут біології та медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол № 7 від «17» 06 2021 року

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(Наталія СКРИПНИК)

(прізвище та ініціали)

«17» 06 2021 року

1. Мета дисципліни – ознайомити студентів з систематикою деревних рослин (дерев, кущів, напівкущів, кущиків та ліан), які широко використовуються в озелененні в Україні, та з ознаками, за якими відрізняються рослини різних таксонів, а також навчити студентів впізнавати необхідний мінімум рослин в природі та за гербарними зразками; дати відомості про екологічні особливості деревних рослин.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати основні ботанічні терміни на рівні шкільної програми.
2. Знати латинську абетку, звучання сполучень літер латинської мови, правила наголосу.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Дендрологія» є обов'язковою навчальною дисципліною, яка формує у студента систему знань щодо деревних рослин, які використовуються у садово-парковому господарстві: життєві форми рослин, систематика, морфологічні особливості, екологічні вимоги.

4. Завдання (навчальні цілі):

Згідно Стандарту вищої освіти України першого рівня вищої освіти за спеціальністю 206 «Садово-паркове господарство», дисципліна забезпечує набуття студентом

інтегральної компетентності:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

загальних компетентностей:

ЗК8.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК10.Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК12.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальних (фахових) компетентностей:

ФК1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

ФК6. Здатність оцінювати, інтерпретувати та синтезувати теоретичну інформацію і практичні, виробничі й дослідні дані у галузі садово-паркового господарства.

ФК11. Здатність зберігати та охороняти біологічне різноманіття на об'єктах садово-паркового господарства, підвищувати їх екологічний потенціал.

ФК13. Здатність здійснювати оцінку адаптивного потенціалу рослин за фізіологічними та біохімічними маркерами для підбору асортименту перспективних видів з метою регулювання кліматичних умов та оздоровлення зовнішніх та внутрішніх просторів урбанізованого середовища.

Основними завданнями дисципліни є формування у майбутніх фахівців базових знань з дендрології:

- класифікація життєвих форм деревних рослин;
- систематика деревних рослин (системи, які застосовувалися у підручниках кінця ХХ – початку ХХІ ст., та зміни у систематиці у зв'язку з новими дослідженнями);
- основні ознаки, за якими відрізняються представники різних таксонів відділу *Pinophyta*;
- вегетативні та генеративні органи деревних рослин, їх функції та морфологічні особливості, які використовуються при визначенні рослин;

- в межах родів рослин з відділу *Magnoliophyta* - відмінності між поширеними в озелененні України видами;
- вміння користуватися визначниками рослин;
- вміння впізнавати необхідний мінімум рослин в природі та визначати рослини, які не увійшли до цього мінімуму, з використанням визначників.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати назви основних видів, які використовуються в озелененні в Україні та їх систематичне положення.	лекції, лабораторні роботи, самостійна робота	Підготовка власного гербарію, контрольні роботи, іспит	30
1.2	Знати життєву форму (розміри) основних видів, які використовуються в озелененні в Україні.	лекції, лабораторні роботи, самостійна робота	Підготовка власного гербарію, контрольні роботи, іспит	10
2.1	Вміти впізнавати основні види голонасінних рослин, які використовуються в озелененні в Україні, за зразками гілок і шишок та у природі.	лекції, лабораторні роботи, самостійна робота	Підсумкова перевірка знань хвойних рослин за зразками гілок та шишками, перевірка знань хвойних рослин у природі (під час відвідування ботанічного саду),	30
2.2	Вміти впізнавати основні види покритонасінних рослин, які використовуються в озелененні в Україні, за гербарними зразками.	лекції, лабораторні роботи, самостійна робота	Підсумкова перевірка знань покритонасінних рослин за гербарними зразками	20
3.1	Вміти працювати в групі, презентувати результати досліджень, вести наукову дискусію.	Самостійна робота	Оцінювання презентації/доповіді	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2.	2.1	2.2	3.1
Програмні результати навчання (назва)					
ПР5. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування декоративних рослин та рослинних садово-паркових угруповань, підтримання їх декоративності, стійкості і стабільності в умовах комплексної зеленої зони міста.	+	+	+	+	+
ПР9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольні роботи з теми РН 1.1.- 1.2. – 10 балів/5 балів
2. Підсумкова перевірка знань хвойних рослин за темою РН 2.1. (перевірка знань за зразками гілок та шишками) – 10 балів/5 балів
3. Перевірка знань хвойних рослин за темою 2.1 (перевірка знань у природі – під час відвідування ботанічного саду) – 10 балів/5 балів
4. Підготовлений власний гербарій, підсумкова перевірка знань покритонасінних рослин за темою 2.2 (перевірка знань за гербарними зразками) – 20 балів/10 балів
5. Презентації/доповіді - РН 3.1 - 10 балів /5 балів

- підсумкове оцінювання: у формі іспиту

Форма проведення письмова у вигляді відкритих завдань.

Результатами навчання, які будуть оцінюватись на іспиті є РН 1.1-1.2.

Максимальна кількість балів, яка може бути отримана студентом, складає 40 за 100-бальною шкалою.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за екзамен не може бути меншою 24 бали.

- умови допуску до підсумкового іспиту:

Обов'язковим для допуску до іспиту є наявність власного гербарію, успішне написання контрольних робіт (по кожній не менше 50% правильних відповідей), проходження підсумкової перевірки знань хвойних рослин за зразками гілок та шишками, перевірки знань хвойних рослин у природі (під час відвідування ботанічного саду) та підсумкової перевірки знань покритонасінних рослин за гербарними зразками.

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж критичний мінімум – 20 балів.

7.2 Організація оцінювання: (обов'язково зазначається порядок організації передбачених робочою навчальною програмою форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіку оцінювання).

1. Контрольні роботи з теми РН 1.1.-1.2 – на 3, 5 – 14 лекціях.
2. Підсумкова перевірка знань хвойних рослин за темою РН 2.1. (перевірка знань за зразками гілок та шишками) – на 3 лекції.

3. Перевірка знань хвойних рослин за темою 2.1 (перевірка знань у натурі – під час відвідування ботанічного саду)- на 4 та 5 практичному занятті.

4. Підсумкова перевірка знань покритонасінних рослин за темою 2.2 (перевірка знань за гербарними зразками) – на 15 практичному занятті.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і лабораторних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	лабора-торні	самостійна робота
1	2	3	4	5
1	Дендрологія. Історія розвитку дендрології як науки. Життєві форми рослин. Систематика рослин.	2		
	Збір гербарію		4	
	Сушка та виготовлення гербарію			15
2	Відділ Хвойні. Родини Гінкгові, Гнетові, Соснові.	2		
	Ознайомлення з представниками родин Гінкгові, Гнетові, Соснові			4
3	Відділ Хвойні. Родина Кипарисові, Тисові.	2		
	Вивчення хвойних рослин у ботанічному саду		4	
	Ознайомлення з представниками родин Кипарисові, Тисові			4
4	Органи деревних рослин.	2		
	Вивчення органів деревних рослин у представників різних родин			4
5	Відділ покритонасінні. Родини Сапіндові, Букові.	2	2	
	Ознайомлення з представниками родин Сапіндові, Букові.			4
6	Відділ покритонасінні. Мальвові, В'язові. Родина Розові (загальні відомості)	2	2	
	Підродина Яблуневі.			4
7	Відділ покритонасінні. Коноплеві.	2	2	
	Родина Розові (підродина Сливові).			4
8	Відділ покритонасінні. Родини Розові (підродина Розові).	2	2	
	Підродина Таволгові.			4
9	Відділ покритонасінні. Родина Березові.	2	2	
	Родина Вербові.			4
10	Відділ покритонасінні. Родини Бобові, Маслинові.	2	2	
	Родина Магнолієві.			3
11	Відділ покритонасінні. Родини Горіхові, Жимолостеві.	2	2	
	Родини Адоксові.			3
12	Відділ покритонасінні. Родини Гортензієві, Виноградові, Актинідієві, Анакардієві.	2	2	
	Родини Барбарисові, Бігніонієві, Бруслинові.			3
13	Відділ покритонасінні. Родини Кизиліві, Маслинові, Вересові, Агрисові, Жовтецеві.	2	2	
	Родини Жостерові, Рутові, Барвінкові.			3
14	Відділ покритонасінні. Родини Аралієві, Хвилівникові, Ранникові, Самшитові, Багрянникові, Філантові, Гамамелісові, Тутові, Півонієві, Платанові, Гречкові, Лимонникові,	2	2	
	Родини Сімарубові, Пасльонові, Тамариксові, Холодкові.			3
	ВСЬОГО	28	28	62

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 28 год.

Лабораторні заняття – 28 год.

Консультації – 2 год.

Самостійна робота – 62 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. Заячук В.Я. Дендрологія: Підручник. – Львів: Априорі, 2008. – 656 с.
2. Швиденко А.Й., Данілова О.М. Дендрологія. Підручник. – Чернівці: Рута, 2003. – 384 с.
3. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2003. – 119 с.
4. Колесников А.И. Декоративная дендрология. – М.: Лесная промышленность, 1974. – 704 с.
5. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Покрітонасінні. Частина I. – К.: Фітосоціоцентр, 2002. – 448 с.
6. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Покрітонасінні. Частина II. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 716 с.
7. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Голонасінні. Довідник. – К.: Вища школа, 2001. – 207 с.
8. Крюссман Г. Хвойные породы. Пер. с нем. Н.Н. Непомящего. – Ред. канд. биол. наук Н.Б. Гроздова. – М.: Лесная промышленность, 1986. – 256 с.
9. Бродович Т., Бродович М. Атлас дерев та кущів заходу України. – Львів: Видавниче об'єднання “Вища школа”, видавництво при Львівському державному університеті, 1972. – 240 с.
10. Каталог растений. Деревья, кустарники, многолетники рекомендованные Союзом Польских Питомников. – Варшава, 2002. – 101 с.

Додаткова література:

1. Деревья и кустарники СССР. – М. – Л.: Изд-во АН СССР, 1949 – 1962. – Т. 1 – 6.
2. Krussmann G. Handbuch der Laubgehölze. – Berlin, Hamburg: Parey, Bd. 1 – 3.
3. Жизнь растений : в 6 т. / гл. ред. Ал. А. Фёдоров. – М. : Просвещение, 1974. – Т. 1 : Введение. Бактерии и актиномицеты / под ред. Н. А. Красильникова и А. А. Уранова. – 487 с.
4. Жизнь растений : в 6 т. / гл. ред. Ал. А. Фёдоров. – М. : Просвещение, 1978. – Т. 4 : Мхи. Плауны. Хвои. Папоротники. Голосеменные растения / под ред. И. В. Грушвицкого и С. Г. Жилина. – 447 с.
5. Жизнь растений : в 6 т. / гл. ред. Ал. А. Фёдоров. – М. : Просвещение, 1980. – Т. 5. Ч. 1 : Цветковые растения / под ред. А. Л. Тахтаджяна. – 430 с.
6. Жизнь растений : в 6 т. / гл. ред. А. Л. Тахтаджян. – М. : Просвещение, 1981. – Т. 5. Ч. 2 : Цветковые растения / под ред. А. Л. Тахтаджяна. – 512 с.
7. Жизнь растений : в 6 т. / гл. ред. А. Л. Тахтаджян. – М. : Просвещение, 1982. – Т. 6 : Цветковые растения / под ред. А. Л. Тахтаджяна. – 543 с.
8. Жуковський П.М. Ботаніка. Изд. 4-е, перераб. и доп. — М.: Высшая школа, 1964. — 669 с.
9. Международный кодекс ботанической номенклатуры (Венский кодекс), принятый Семнадцатым международным конгрессом, Вена, Австрия, июль 2005 г. Перевод с английского. М.; СПб.: Товарищество научных изданий КМК, 2009. – 382 с.
10. Международный кодекс номенклатуры культурных растений 1969, сформулированный и принятый Международной комиссией по номенклатуре культурных растений Международного союза биологических наук (МСБН). – Л.: Наука, Ленинградское отделение, 1974. – 32 с.
11. Словник таксономічних назв деревних рослин (українською, латинською, російською, англійською, німецькою мовами). – Львів: Світ, 2001. – 148 с.

Додаткові ресурси:

INTERNET-ресурси:

www.worldfloraonline.org. [електронний ресурс]